

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОНУЛААРЫ КОМИТЕТЫН УОННА ҮЛЭННТЭР
ДЕНУТАТТАРЫН ОРОЙУОНУЛААРЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Орган Чуралчинского районного комитета КПСС и районного Совета депутатов
трудящихся Якутской АССР

№ 26 (3826)

1970 жыл Олунньу 28 күнү
СУБУОТА

Техсара 39-с сыма
Сымаата 2 харчы

ЫБСЛКС РАЙКОМУН ПЛЕНУМА

Олунньу 20 күнүгэр ЫБСЛКС райкомун учурааттаах II пленума буолан ааста.

Пленум икки бөһүрөөхү көрдө:
ССКП КК ахсынньытаары (1969 с.) Пленумун уонна
ЫБСЛКС КК IX пленумун түмүктөрүн итиннэ оройуоннары
комсомольскай тарилта сорууттарын туһунан;

ЫБСЛКС Саха уобаластары комитетын V пленумун үү-
раахтарын олоххо киллэрин туругун туһунан.

Бастагы бөһүрөөска дахыллалы ССКП райкомун партий-
най-тарийер отделын сэбиэдиссэйэ таб. Васильев И. П., ик-
кискэ—ЫБСЛКС райкомун бастагы секретарэ Л. Попова
огордулар.

Дахыллалтар сунууларынэн көпсөтүнэ 19 киһи кытынна.
Кинилэр буолаары турар Ленинскэй зачеттар устунна үлэ-хам-
нас тустарынан сөһүлүн ырытыстылар.

Пленумта комсомолоттар, ыччаттар тыа хаһаайыстыбаты-
гар оруоллара улахаана бэлиэтэннэ. Билигин оройуонга 11
ыччат-комсомольскай ферма, 5 ыччары интэр коллектив, 2
тутуу шенста, некари, маданым, детсадтар коллективтара
үлэниилэр. Ол эрээри тыа хаһаайыстыбатын сүрүн салаа-
ларынан сылгы иттиитигэр, түүлэх бултааһыныгар комсо-
молоттар, ыччаттар кыттылалара мөлөрө мыйыллыа.

ЫБСЛКС райкомун II пленума тыа хаһаайыстыбатыгар ко-
молоттор сылтан орто оскуодалары 150 бүтэрээччилэри
производствого таһаарарга уураах ыланна.



Сорук—былааннары аһарыбы

«Сельхозтехника» холбоу-
гун оройуоннаары отделени-
тын механизированнай от-
рота 28 үлэнииттэх дьоруу-
с коллектив. Ааспыт сылга бы-
лааным таһынан 22200 солк.
валовой бордодуусууһунан
огорбута. Вирдичи условнай
трактор огорон таһаарымыта,
оройуон колхозтарыгар уон-
на сохобутар 223, оттон Эри-
ли Эристини аатынан кол-
хозка 193 гектар сымыр-
корутууга төмөспүт обит
буолаарына, ол манна 455
гектарга таһыста.

Тыа хаһаайыстыбатыгар
специалист быһаарар күөс. Ол
эбэтэр сүөһүттэн үтүө бө-
дүүсүуһунан ылан, боруодатын
тунсары киниттэн улахан ту-
тулуктаах. Бир онук киһи-
ни советс Кытаанахтаагы от-
деленииттэн ветеринарнай пуу-
сун сэбиэдиссэйэ Гаврил Еро-
мович Афанасьев буолар. Кини
оройуон ветеринарнай специа-
листарыттан саныай кырдыа-
рааста. Билигин тоһо да 51
сааһа буоллар үлэтин үтүө-
гэр сылдьар. Бу үлэргэ өссө
1939 сыллаахха кэлбэтэ. Оч-
чолорго зооветеринар-
най участкакка сэбиэдиссэй-
дүбэтэ. Оттон ыла 31 сыл
ааста.

—Бастаан үлэлиирбэр би-
лигин курдук усулуобуйа суо-

Кыыспыт—комсомол съездин делегата

Илэрээ күн Яку-
спайтан үөрүүлүк су-
рах иллэ.
Барда баайдаах, дьо-
хун дьондоох республи-
кабыт комсомолоттарын
уон түөрт бастыгынара
ЫБСЛКС XVI съездин
кыттымын ыла аттанар
буолаар. Ол ортои
бирдэстэрэ билиги
кыспыт — Эрилик
Эристини аатынан кол-
хоз Уорбатары Комсо-
мол 50 сылын аатынан
ыччат-комсомольскай
ферматын старшай
мааныксыта, райсо-
вет депутаты Ириша
СОФРОВА.

Н. СЕДАЛИЩЕВ
фотога.



тык, онукуокутур матыры-
баалар ороскуоттарын 5 бы-
рыһаанынан аччатар, нуорма
таһынан саныас чааһы тут-
тубат туһунан эмэ суруйду-
лар.

Сирдыт юбилейгар диври
итинитан 2098 солкуобайдаах
валовой бордодуусууһунан бы-
лааным таһынан онгоһуллуо.
Итиннэ толорорго 596 гектар-
га дулҕаны астарымы уонна
7140 солкуобайдаах быстах
үлэлэри толоруу эрайылар.

Н. ОКОМОВ.

Ветсанитар

ба. Ветеринарнай специали-
стар олох эрайахтара. Сыл-
дарга транспорт да мөлө-
сүл да куһаарана. Учуастак-
тар бытархай буоллар, ве-
теринарнай дьаһаллары ыла-
га табыгаһа суога. Оттон би-
лигин хаһаайыстыбалар бөдө-
сүйдүлөр, кинилэри слорор
буоллудар, массына да дэ-
лэйдэ, суол-иис да тубуста.
Холбоур, кинигин кыһын кэ-
лэн хаачыйааллар, ону тэ-
ор сымт үлэлииринин учуот-
таан төрүлүтөмотоцикл ылап
бирбитэ,—диги сөһөрүнэр Га-
врил Егорович.

Кырдыас санитар билигин
даары кыһынгы тымыгыт-
тан толлубакка, сайынгы ку-

баастартан итиннэ суула
комону өтсөр. Сүөһү үлэни-
тэри бири күүтүүлүк ыла-
дыттара. Итиннэги общес-
твеннай олодор активнай кыт-
тымын ылар. Г. В. Афанасьев
—биэс оро аста. Илэрээ на-
илиннэс бири тарилта үлэни-
тэ. Улахан кыметара Нама
ферматыгар 40 бөрөсүүнү ке-
рор-истэр, үс оро үөрөнэр,
саамай кыралара Зот дэиэ ки-
һитэ. Түстээх үлэнигэр ис сү-
рөригиттэн кыһаллар Г. В. Афа-
насьевы—бэйлэлэри үтүө сү-
бөһиттарин—ферма үлэнигэр
үөрүүннэ керсэллэр, киниэхэ
бары-махтап тылаарын өтөл-
лөр.

Н. СОФРОВ.

Г. Д. ЕФИМОВ — ОРОЙУОН БОЧУОТУНАЙ ГРАЖДАНИНА

ССКП оройуоннаары комите-
тын бюротун уонна үлэнигэр
депутаттарын оройуоннаары
Советын исполкомун бу дьыл
олунньу 24 күнүгөдө холбо-
буктаах жуннахтарын уураа-
рынан ор сыллаах, айымны-
лаах үлэтин уонна оройуон

экономикага итиннэ кулуту-
рата сайдытыгар үтүөлэри
аһын уонна 50 сааһын тус-
бутууна сайбастаан таһаарыс
**ЕФИМОВ ГАВРИЛ ДМИТРИЕ-
ВИЧ** Чуралчы оройуонун
БОЧУОТУНАЙ ГРАЖДАНИНЫН
аата илгэрилиннэ.



Эйэлээх тутуу үлэнигэ,
Кылбиэннээх буйун дарааһы...—
Үтүө, көрө ситиһингэ
Чүөмчүлээбит кин бары
Ийэ дөйду илииттэтин
Ытыа үрдүк чинэстөнөн
Улуу Ленин юбилейы
Бочуотунай медалын.

Художник М. Соловьев палаткага.

А. Жаров холбоһо («Агитпалката» ниди-
тольтоһо).



СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ ДӨЙДУЛАР КОММУНИСТИЧЕСКАЯ УОННА РАБОЧАЯ ПАРТИЯЛАРЫН П-ЕДСТАВИТЕЛЛЭРИН СОФИЯБА КӨРСӨҮҮЛЭРЭ

Олунньу 24-25 күнүгүгэр
Софияга социалистическай
дөйдулар коммунистическай
уонна рабочая партияларын
представителлэрин көрсүһү-
лэрэ буолла.

Көрсүһүү кыһаалахтара
идеологическай уонна пропа-
гандистскай үлэлэргэ оһу-
ттары аһастастылар, социали-
стическай уонна коммунисти-
ческай тутуу билигин пробле-

маларыгар бэйлэлэрин санаа-
рын билистилэр, В. И. Ленин
төрөбүтэ 100 сыла туолууту-
нан сайбастаан кинилэр дөйду-
ларыгар кыттылалар жеропри-
тистар тустарынан иһитини-
риниллэри огордулар.

Көрсүһүү дорордуу уонна
таһаарыстына биригэ үлэлэри
быһаатыгар-найгытыгар бар-
ла.

СССР.

ЛЕНИН ҮӨРЭҢИН ЗНАМЯТЫН АННЫНАН

Рабочий кылаас улуу интернациональнай үөрөдөр—лениннигэ
боринниэх бөдүү коммунистическай уонна рабочая партиялар
күүстэрин итиннэ сыгыта кыһааһыларын дьолуунаах илгичитэ.
«Ленинизм уонна аһи дөйдулары революционнай процесс» диги
Москвада мытыллыбыт аһи дөйдулары теоретическай конференция
кыттылаахтарын этиилэрин сүрүн ис холбоһо итиннэ.

В. И. Ленин төрөбүтэ 100 сыла туслуутутар аһаһыт ити те-
оретическай конференция олунньу 26 күнүгэр үлэтин түмүктөтө.
СССР.

В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын көрсө

Политинформатордарга, ССКП КК Тезистэрин үөрэтээччилэргэ көмө

Историческая



В. И. Ленин Коминтерн II конгрессин муннааар аан дойду баалаанын туйуун дакылаат онорор. Петроград, 1920 сыл от айын 19 күнэ.



В. И. Ленин Кренинга Свердловскай салаада РК(б)П IX съездин президиумугар, Москва, 1920 сыл кулуун тутар-муус устар.

СССР фотохрониката.

Партия Кини Комитетин Владимир Ильич Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутугар аналлах Тезистэре бичээтээн табыттар. Бу — улахан историческай суолталаах докумунт. Киниэхэ марксизм теориялар уонна практикалар улуу сирдэ: киллэрбит дьонунаах кылааттарын бэри өттүнэн ырытай түмүктөнөр уонна кинилэр билигин бириэмэтээн аан дойду революционнай уларыттыларга хайдахтаах дьонунаах суолталаахтарын арылан көрдөрүлэр.

Кинин өттүгэр: «В. И. Ленин сага тиинтээх историческай деятель, ученый, пропагандист-трибун, поручок кини маассанын тэрийээччи» диин сирдиккэ уопсай характеристика бэриллэр.

В. И. Ленин айбыт үөрүрө билигин историческай көрдүк кэмгэ кини-аймах бүтүгүн сайдымын быһаарар улууканнаах наукаан буолар. Ол ийин Тезистэргэ: «Ленинизм диин — империализм уонна пролетарскай революциялар эпохаларынаа, империализм суулуутун уонна национальнай бсхолоһуулаах хамааланын кыабыларын эпохаларынаа, кини аймах капитализмтан социализмга кииринин уонна коммунистическай общество тутулуутун эпохаларынаа марксизм диин

быһаарыллар.

Тезис түөрт улахан разделлаах.

Бастагы раздела: «В. И. Ленин — сага тиинтээх пролетарскай партияны төрүт-тээччи, социалистическай революция теоретига уонна сирдэти» диин ааттанар.

Бу разделга түөрт суол дьонунаах баалаанын ырыттылар.

Бастаан туран, Россия төрө Ленинизм төрөөбүт дойдута буолбут историческай туснаа быһаарыллар. Онуоха аан дойду капитализмга бэйэтин бүтэник стадиялар — империализмга — кииринин кэмгэр Россия капитализмга сканды сайдым суолугар турунан, империализм хаачыстыбаларын ылымна. Ол гынан баран Россияга феодальнай-крепостной тутул уонна кыра норуоттары колоннальнай батталга тутан олоруу баар буолан, империалистическай утарыссылар ордук сыттым этилэр. Ону тэҥэ Россия бэйэте ымынаах сайдымлаах буолан, күүстээх дойдулар хабаалаарыгар киирэн иситэ. Бу суоллар дойдута араас көстүүлөөх утарыс күүстэри үөскөтүлэр. Сир туһугар бааһындылар охсуһаллар. Ыттым сирдэр норуоттара бсхолоһор кини туруналлара. Патриотическай күүстэр тас дойдуларга хабаала кииринин утары тураллара. Фабриканнары, завод-

чиктары утары рабочайдар охсуһаллара.

История манньк усулуобуйатыгар охсуһууга туруммут нуучча рабочай кылаага эдэр буолан баран, үрдүк тэрээһиннээх, элективнай өйдөөх-санаалаах уонна революционнай далааһыннаах кылаас этэ. Кини политическай охсуһууга турунууга Россияга марксизм тарбалытын кытта сеп түбөһүтэ уонна бэрт түргэник интернациональнай улуу үөрэни илэ хабаан ылыта. Онуоқ төдөөстөөх кырыска Ленин геннай чэчирээбитэ.

Икиннинэн, социалистическай революция сайдар усина кыайар усулуобуйатынан. Ленин сага тиинтээх пролетарскай партияны тэрийинин уонна бөдөргөтүүнү аараа. Онон ыраахтаары уонна буржуазия былааһын утары охсуһуутун кини партияны тэрийинтэн садалабыта. Маркс уонна Энгельс пролетарскай партия туһунан үөхтөрүн салгы сайыннаран туран, Ленин партия идеяны, тэрээһин, политическай уонна теоретическай өттүлэринэн төрүт боппууостарын саналы быһаарыта, II Интернационал партияларын истэригэр үөскээбит социал-реформизм ырымыларыттан уонна Россия народниктарын утопическай сабыдылларыттан араара тутан,

Ленинизм уонна аан дойдутаагы революционнай процесс

Москвада олунньу 24 күнүгэр В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылыгар аһамыт аан дойдутаагы теоретическай конференция аһылына. Кини темата — «Ленинизм уонна аан дойдутаагы революционнай процесс».

Конференцияга аан дойдутаагы коммунистическай уонна рабочай хамааланын бил-

лиилээх деятельлэр, үгүс дойдулар коммунистическай уонна рабочай партияларын представительлэрэ — бөдөҥ ученайдар кыттыны ыллаллар.

Конференцияга дакылааты ССКП КК секретара академик Б. Н. Пономарев онордо.

СССР.

Норуот хаһаайыстыбатын үлэһит резервэ

ССКП XXIII съездин Директиваларын быһымтынан бу

патилеткада профтехучилищелар 6 мөлүйөнтөн тахса эдэр рабочайдары үөрэтэн таһаарыахтаахтар. 4 сыл устата норуот хаһаайыстыбатын араас салааларыгар 4 мөлүйөн 485 тыһымта квалификациялаах эдэр рабочайдар бэлэмнэнн мытылынылар.

Билигин дойдуга 410 орто профессиональнай-технической үөрэх заведенийелара үлэлиилэр. Бу сылга өссө 140

училище эбии аһыллыа.

Бу туһунан олунньу 24 күнүгэр ССРС Министрдарын Советын профессиональнай-технической үөрэхтээһингэ Государственной Советын муннааар кэспэтилинэ.

СССР.

Ученайдар лабораторияларыгар



ЧЕРНИГОВСКАЯ УОБАЛАС.

Тыа хаһаайыстыбатын наукаын кандидата Г. Т. Гордиенко (снимокка) 20-тэн тахса сыл селекциянан дьарыктанар. Кини Черниговскайдаагы тыа хаһаайыстыбатын опытной станциятыгар үлэлиир. Кини айбыт «черниговская-185», «юбилейная» уонна «черниговская-ранняя» диин гречиха сорттара үүнүүнү 20—25 бырыһыан үрдүтүлэр. Билигин Галина Тимофеевна бу сыаналаах нулугу: ра сорттарын тупсарыма салгы үлэлиир.

Ю. Олейник фотота. СССР фотохрониката.

Советтар түбүктэрэ

Болтоҥо нэһилиэгин үлэһиттэрэ В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутун сага ситиһиннэринэн көрсөр кини үрдэтиликтеб социалистическай эбэһэтэлистебэни ылымнан үлэһиттэр. Сохкоз бу отделениети аһамыт сылы государственнай быдлаанын толорууга үлэ үгүс көрүстөрүгэр үчүгэй көрдөрүүлэрдээх түмүктээтэ. Сылааады былааны бөдөҥ ынах сүөһү интиниттар 102, сылгы интиниттар 109, үүт паловой ымагыгар 103,6, государственнаа аһа аһылааһыннаа 108, үүтү аһылааһыннаа 103,6, түүлээх сохотуопкалар 187 уонна өтөөһүнү 126,4 бырыһыан толортоото. Ыһырой деловой таһымта 82, кулун деловой таһымта 87 бырыһыанга тиэрдиллинэ. Үлэ мантан да аһа салааларыгар куһаҥана суох көрдөрүүлэр ситиһилиннилэр.

Нэһилиэк Советын исполкома (председатель А. Г. Захарова) Ленинскай юбилей чинигэр ылымналыбыт эбэһэтэлистебэни толорууга үгүс тэрийэр үлэни ытар. 1969 сылга алта сессияларга нэһилиэк олоһор улахан суолталаах сэтте бөччүмнээх боппууостары, ол иһингэр В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутун көрсө ылымныт эбэһэтэлистебэни толорон иһингэ туһааннаах үс боппууостары дүүллээһиттэр. Ити курдук Совет исполкомнарыгар эмнэ үгүс боппууостар көрүлүбүттэр. Вэйэлэрин бымбардааччыларын иһинлэригэр 15 депутаттан 14 депутат, ол иһингэр 9 депутат иккилин тогул отчуоттаабыттар.

Ылымналыбыт эбэһэтэлистебэ соруктарын толорууга уонна нэһилиэккэ

Эбэһэтэлистебэни толорууга

культурнай-бытвой наадымытын хааччыйыма баһаачча үлэ ыттылар. Аһамыт сылга Кындаага 4 квартираллаах уонна Харбалаага 4-түү квартираллаах икки олоһор дьыаллар тутуллан ыаллар киирдилэр. Коллин сылга 25 мнестэлээх оҥо сада, 30 мнестэлээх дьыалыла аһылынылар. Эбэһэтэлистебэ быһымтынан уон мал дьыттин кырыскалымыр оннугар 23 мал дьытэ шиферанан кырыскаланна. 78 мал дьыаларын муостатын кырыскалаатылар. Бирдинтээн 10 мал чааһынай сага дьыалары тутталлара былааннамытыттан 9 дьыа бүтэ, икки дьыа тутулла сымдыар.

Харбалаа бир капиталнай быһыт, Таатта үрүрүр сааскы ууну халытар икки быһыттар оҥоһуллубуттар. Харбала — Кындаа икки ардыларыгар 17 километр усталаах суолу оноруу көрүлүбүтэ, ол солоһон баран дөхсүлээн илэ. Харбала уонна Кындаа бөһүлөктөрүгэр мастары олоһууга, тротуардары, типовый уборнайдары онорууга үлэ ыттылыбатын. Вахнынык үчүгөйдик үлэһөбөт.

Харбала сельскай кужууба кырыскаламмыт уонна олбуордаммыт. Культурнай-сырдатар үлэ, производственик участваттарга, фермаларга ыһыл мунуктар үлэһиттэр. Сельскай культуу иннинэ свахымаат, теннис, баскетбол секциялара үлэһиттэр, агитвождтар, производство бастыһынаах үлэ ветераннарын кытта көрүһүүлэр тэриллэлэр. Бары маллар радионаа, электроуотунан хааччыллыбыттар. Нэһилиэк олохтоохторо 634 экзэмпилар араас хаһыаттарын, суруналлалары сурутан аһаллар.

Эбэһэтэлистебэ көрүлүбүт производственик тутуулар бьтаанымк мытылаллар. Болтоҥо Харбалатын хотонугар ууну киллэринин механизациялааһын туолбата. Кындаага 200 сүөһү киирэр хотонун тутууга бүтө, механизациялааһына садалаа илэ. Кыыл баһыгар 200 сүөһү киирэр титингэ уонна сүөсүһүттэр олоһор иккилин квартираллаах икки дьыалар тутулла тураллар. Бу тутуулар аһамыт сылга бүтэриллиэхтөөх этилэр. Эбэһэтэлистебэ киллэриллибит производственик тутууларын таһынан Кындаага 80 сүөһүгэ туруору хотон тутуллубут.

Совет тэрийэр-маассабай үлэтигэр эбэһэтэлистебэни толорууга, мантан да көстөрүн курдук, үгүс итэһөстөр бааллар. Аһамыт сылга буолбут исполком 14 муннаахтарыгар эбэһэтэлистебэни толорон иһингэ туһааннаах бир да чопчу боппууос дүүллээһиттэ. Депутаттар бымбардааччыларыгар отчуоттааһыннарыгар бу боппууос аһаан-минээн сырдатыллыбатах, онно сөптөөх мнэстэ бэриллибэтэ. Вастааһынай комиссиялар уонна нэһилиэккэ муннаахтарыгар бу боппууос эмнэ дүүллээһиттэ.

Нэһилиэк Советын исполкома киникти юбилейнай сылга ылымналыбыт эбэһэтэлистебэни толорууну тэрийинин уонна контуруулааһыны күүһүрдэрэ бастаан учараттаах соругунан буолуохтаах.

В. ШЕСТАКОВ, райсовет исполкомун тэрийэр үлэһитэ таһынан отделын сөбүдүссэ.

суолталаах докумуон

ИЛЬИЧ КЭРИЭСТЭРИН ТОЛОРОН

Туйгун үөрэнээччилэр



Учэттэн аллара: Аммосова Тани, Дьячковская Элеонора, Васильев Коля (I «Б» кылаас), Дьячковская Вера, Дьячковская Саша (I «Б» кылаас)—Чурагчы орто оскуолаты.

В. БАРАШКОВА фотолара.

партияны пролетарскай интернационализм тыяныгар ийиһитэ, үөрөһүтэ. «Большевик партиятын үөскээһинэ Россия уонна дэйду рабочай хамсааһыныгар сага кэриэс кэми арийыбата», — диир Текистэргэ атыллар.

Үсүһүнэн, Ленин империализм эпохатыгар рабочай кылаас охсууһутун салайар үөрэҕи — стратегияны уонна тактиканы бэри өттүнэн ырытат сайыһыгарыт өгөлөөх. Манна, чуолан, рабочай кылаас бааһынай аймары кытта союстаһытын туһунан, баттаммыт норуоттар охсууһуларын рабочай кылаас охсууһутун кытта холбуур туһунан, буржуазнай демократическай революцияга уонна пролетарскай революцияга пролетариат гегемонията сайдар суолларын тустарынан уонна демократическай революцияны тохтодо суох социалистическай револүцияга кубулуйуу тустарынан кыймылара үһүлүчүлүүх суолталаахтар.

Ленин империализм уратыларын бары өттүнөн ырыһытат уонна кини биһир калыҥса кытаанах тирээс суоһун, төттөрүтүн, кини тэҥс суохтук сайдарын, ол аата соҕу дөйдулар үһүлүчү өрө көтөн, сорохтор ийиһилэ сыһыллан, эбэтэр таһыны баран иһэр буолууларын дакаастабыта. Ол түмүгэр империализм сыбаа сорох миһэтэлэри-

нан күүскэ эмэхсийэр. Ол эмэхсийбит миһэтэ тахсыбыт дөйдуһугар империализм сыбаа быһа ыстанара уонна революция буолара мүччүрүйдүт, эбэтэр онно империализм не утарымылара (уһа уонна капитал утарымыта, метрополиалар уонна колониялар утарымылара, күүстээх империалистическай дөйдулар аан дөйдуу буржуу-күтүр иһин агрессивнай дүүккүрдөөх утарымылара, о. д. а.) наһаа күүстээх буоланнар, социализм биһир эбэтэр бөлөх дөйдуларга кыйымытын саба баттыыр кыахтара аччылар.

Бу адыс сага теория этэ. Ленин бу теориятын утары меньшевиктер, троцкисттер өр сылларга охсуһуһуттара. Россияра социалистическай революция арҕаа дөйдулартан неметө суох кыйыһан сатаммыт диилэрэ. История Ленин үөрөбө кырдыктааһын көрдөрдө. Ленин бу теориятыттан капитализм уонсай кризисин туһунан үөрөх системата үүнөн тахсыбыта. Ол үөрөх империализм аан дөйду үрдүнэн эһиттэ, дөйду айы угуу-субуу элбөх революциялар тахсыылара бүтүн историческай эпоханы ылыага диир быһаарар. Оннук эпоха Октябрьскай революциятан саралаан үйэ аһара сайдан капитализм дьобуһунаах түмүгүнэн кини аймах үстөн биһиртээн орду-

гун түмэр модун күүстээх социалистическай система үөскээһинэ уонна бөдөргөһүнэ буолла.

Төрдүһүнэн, Ленин революционнай теорияны салгы байытыттын олоххо киллэрин чарыһай көлөбүрүнэн Улуу Октябрьскай социалистическай революция буолбута диир Текистэргэ атыллар. Октябрьскай революция аан дөйду үрдүнэн суолтата диир кини аан бастаан пролетариат диктатураны олохтообуттар, социализм дьиниэхтик тутуу дьыалатын сабааһытыгар, кинини кини көлөһүнүнэн сиһир, көрдөһүтэ суох бэрээдэҕин хайдах суох гынар суолу көрдөрбүтүгэр, рабочай кылаас эргэ олоһу эһэр ара буолбакка, сну аһыан сага олоһу тутар дьобурдаарын дакаастаабытыгар, маннаах барытыгар Коммунистическай партия салайар уонна сирдир оруола үһүлүчү суолталааһын итэҕатилээхтик биһиртэһиттэр буолар. Ити буолууларга Ленин марксизм бары астоохторун утары охсуһан туран, Маркс үөрөбөр киллэрибит научнай сага кылаастарын кытта сөргө, кини коммунистическай партияны уонна рабочай кылааһы, бааһынай аймары — бары үлэһит массалары төрийитин уонна салайытын мастеровтын кыйымыта этэ. (Салгыта бэчээттэннэ).

Улуу кыйыны 25 сыла

БОЙОБУЙ, ТУБУКТЭЭХ ОЛОХ

Георгий Сивцев

Старый Руесса... Ильмень куөл... Улуу Ильмень... О, чугастар да-даны бу тыллар саха кийитин сүрөбөр, барыбыт сүрөбөр! Ол сэрин толоонугар бийиги оройуоммут сүүһүнэн чулуу уолат-тара хорсуунук кыргымыһытара, хааннара тохтубута. Эмис манна кыттымын ылыт бийиги биһир дөйдулаахпыт Г. Д. Ефимов бойобуой сырыһаларыттан кылгастык кэпсэнибит.

Куорат ыксытыһаады тирэх пууну былдыһымы сүүккэ кэри-тэ барыт кытыастар уота аһы-раан, сир-иһа «һуу» диир өрө тыһыан уоскуйбука дьылы буол-ла. Устунан тыас-уус букатын халтайда. Фронт иһики кирби-тигэр уулаа-устар чуумуу на-лайда.

Хабырымыс сибилиһи арҕай ы-рээбэскилэһипт, бааһырыт илин-тин түөһүгэр орҕууй сыһылары туттан палаткатын муһунтар тнэрэ түһөн сытан кэбистэ. Ки-инин тута ахтыларан алынтаах кыната төрөөбүт сиригэр, алаһа дьыэтингэр тириэрлэ оруста...

Сарсыарда, халлаан хатарыл-лыбыт быһах биһитин курдук кылбайа сырдаан эрдэһинэ, ха-баран тыастар хайыта барды-лар. Сир-дөйду кутан уотунан кытыһыһа.

Хабырымыс аттыгар өстөөх сна-ряда долби барар, рациятын ула-рытар. Сага телефонны ылан, пехотаны кытта өстөөх тран-шеятыгар ыстанан киирэн си-бээһи олохтуур. Телефоннай ка-бели салгатыһы-салгатыһы инники сыдарыйан иһэр. Ол курдук балтараа чаас иһигэр ли-ниһини төрүс төгүл абырахтыла-лар.

Батаһын командиры ыгыран ылар уонна рота командирыгар сурук илдьэн биһиргэ биһиргэ-тиһир. Хабырымыс, штаб связнойун кытта биһиргэ, сэримлэһа сыл-дьар ротага сыһалар.

Итиннэ, манна снаряд, мина хэлбэригэ ыстаналлар. Хабырымыс

туран иһэн уһа арата хайдах эрэ ураһаһын орустарыт кур-дук «һыһа» гына түстө. «Тыһи, таһтардым дуу» диир санаалар алас гыһан аастылар. Кырдык, арыһахтык хардыһаат умса барда. Биһирдэ өйдөөтөһүнэ со-рууи, түһи курдук, биһирдэ өй-дөөтөһүнэ эмис күнүс курдук. Көрдөһүнэ сэрин бара турар курдук, ол эрэри кулгааһар уу-



чуумуу, миналар сагата суох киниэрэ буоларынын, хара кү-дөһүнэн тодута төбөлөр. Корбу-та иһин хаан уһа атыһыттан ты-ган эрэр, харага эмис хараһаран барар...

— Суох! Командир биһиргэһа хайаатар да иһиһи туолуохтаах! — Ити санаалар Хабырымыска куу-Ити күүс атыллар. Туран кө-һүгэр күүс атыллар. Туран кө-һүгэр... Суох, сир биһир тийиһи-м. Бааһырыт салаат хара быһы-нан сыһан иһини дьэки сыһары-лар. Рота сыһар сирэ сүүсчөкө метр хаалар. Хабырымыс эмис өйүн сүтэрэр... Эмис сыһалар... Ити курдук иһитигэр уонна Ити курдук бааһырыт салаат аһар олүү хонуутун ортотунан сүһал сорудуу толорбута. Бийиги сорудуу өстөөх күүскэ бөдөр-чаастарыт өстөөх күүскэ бөдөр-гөтүмүт тирах пуунугар тову көтөн киирбиттэрэ уонна сага

кыйымын ситисинтэрэ. Бу кыргыһыһа хорсуунук охсуһу-тун иһин саха буойуна Г. Д. Ефимов Кыһыл Сулуус орде-нынан наһараадалаһыта.

Госпиталь кэһиниттан Хабы-рымыс бейитин чааһыгар төһү-бүтэ. Советскай сир сийин өстөөхтөртөн ситири босхонуур кыргыһаах кыргыһы уота өс-сө сэтэрбит этэ.

Сиргэ тийэ наныйыһан түс-мүккэ дьыла уулаах халын бы-литтар халлааны саба бүрүйтө-итиһе таһынар, мас хараһа са-бардаата. Эмискэ үлүгэр ракета-лар, ол муһура көстүбөт хараһа байыһа өрө салаан тахсаат, хаһан да сырдаһаахтарын кур-дук, эмис гыһан хаалаллар. Ол байы Хабырымыстаах траншея-лартан сыһанан тахсан ней-тралыһай балаһага тийгээлэр үрдүлэһинэн буудуулар чым-бырһаһаллар. Ол эрэри немец-тер советскай связястар киирэн иһэллэрин билбэттэр.

Бийиги дьоммут аналлаах сир-дэригэр тийиһи тохтууулар уонна батаһын команднай пуунун кыт-та сибээһи олохтууулар. Онтон сотору буолаат сибээстэрэ быс-тан хаалла. Саллааттар сибээһи олохтуур неадаттан траншеялары көрийлэлэр. Иһи төгүлэһэн ка-бели абырахтаһан, сибээһи чөлү-гөр түһэрэлэр. Халлаан суһук-туйа сырдыта кабеллара үсү-һүн билэһыта. Бу сырыһа Хабырымыс алдыһыһы көрдүү, хоту дьэки сөһөтөрүн сыһалар. Буоһа көһөрүтө төһүт өһхөйдо-ругар түһөн сыһыһа-сыһыһа баһайда барыһаһалар. Ол иһэн быһаан сыһар кабеллин көрө тү-һэр. Оо, дьэ, үөрүү, хата, бу-лум, түргэһиһ өһөрө охсуоһа, — дии санааһыһынан холбообуту-нан барар.

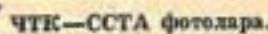
Бу кэмгэ, мантан арыһах хааныһы, умайан, иһиһи түһөн сыһар немецкай танка иһиттэн өстөөхтөр Хабырымыс хамсаһы-

тын сага, кэтэһа өлөрөллөрө. Кииһилэр танкаһтан түһэннэр, арҕыһы үөһөн, Хабырымыска бу тийиһи көлүлэр. Хабырымыс үө-һөн иһэр дьону хараһын кы-рыһыһынан көрөөт автоматын үр-дүгэр түһүөх курдук гыһан иһэн, өй булан көрбөтөһө буолла. Ве-сө кэһиниһи буолла. Онтон «Би-лиһи ыһаахтарын барараллар быһыһаах» дии санаат, бил-лэрбэккэ орҕууй автоматын ылла уонна эргиллэ биһиргэ ытан су-бурутта. Автомат гочаратыһтан маннайгы фронт охсуһлубут өт-түү ыһыһе гыһа. Иһикс немец сиргэ халтайа түстэ, аһыһа-һыһа буолла... Ол эрэри салга-лаабат илиһилээх саха буойунун бэргэн буудуһага фашист сал-лаатын харыс сир халбарыһаһа сиргэ хам хараһаата. Си-бээс чөлүгөр түспүтэ.

Дьэ ити курдук үс төгүрүк сыла устата эрдээхтик охсуһуһа Гаврил Дмитриевич Ефимов.

Түөрт бойобуой медаллардаах, орденнаах Г. Д. Ефимов кы-һыһы-хотуу көтөһлөһөн төрөөбүт дөйдуһугар эргилиһитэ. Төрөө-бүт буору, алаһа дьыһи булуу, өө, үчүгэйи эһиһхент. Кини күндү дөһөрүн, ийетин, бар-дьонун олус да аһтан көлбөтө... Уонна өссө ахтыһыта урукхут-тан умсуһуйбут учууталын идэ-тин. Кини өссө сэрин иһиттэн Сыһаг, Диринг оскуолаһарыгар учууталыһан үлэһэбитэ. Ол эрэри, кинини армияһтан кэлэ-рин кытта комсомол райкомун бастаки секретарыһан талыһта-ра. Төрийэр талаһыһаах, үлэһи таһыһар Гаврил Дмитриевич бу үлэһа үчүгэй түмүктэри ситис-питэ. Ол туһутунан комсомол райкомун Бочуотунай киһитэти-гэр киирбитэ да буолуон сөн. 1949 сыллаахха Кытаанах сэттэ кылаастаах оскуолатын дирек-торыһан, онтон Одьулуун, Чу-

(Бүтүүтүн 4 стр. көр).



Taxes expense 248.4